

improving water quality [Електронний ресурс] // SpringerOpen. – 2023. – Режим доступу: <https://bnrc.springeropen.com/articles/10.1186/s42269-023-01088-9>

8. WIPO GREEN. New Brief on Water and Sanitation Innovative Technology [Електронний ресурс] // WIPO. – 2020. – Режим доступу: https://www3.wipo.int/wipogreen/en/news/2020/news_0022.html

9. Journal of Water Supply: Research and Technology-Aqua. The future of water and sanitation: global challenges and the need for greater ambition [Електронний ресурс] // IWA Publishing. – 2021. – Режим доступу: <https://iwaponline.com/aqua/article/70/4/438/80020/The-future-of-water-and-sanitation-global>

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Даценко В.В., к.х.н, доц., Муха А., здобувач
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна
dacenkovita14@gmail.com*

Україна сьогодні переживає непрості часи. Широкомасштабне військове вторгнення росії, розпочате 24 лютого 2022 р., завдало і продовжує завдавати потужного руйнівного впливу на інфраструктуру, економіку країни, усі сфери суспільного життя. Значних втрат від війни зазнала вища освіта, яка постала перед непередбачуваними викликами, пов'язаними з повною або частковою руйнацією закладів вищої освіти (далі ЗВО), повсякденною загрозою життю і здоров'ю учасників освітнього процесу, загостренням проблеми забезпечення стабільності університетської діяльності, зменшенням видатків державного бюджету на вищу освіту тощо. Все це актуалізує потребу в переосмисленні ключових пріоритетів розвитку вищої освіти в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення країни [1, 2].

В умовах ситуації, що склалась в Україні, для забезпечення неперервного навчального процесу вчені та педагоги вважають актуальним питання впровадження та вдосконалення дистанційного навчання в різних його формах. Для проведення дистанційного навчання під час воєнного стану важливо правильно вибрати канали комунікації [3]. Канал комунікації представляє собою спосіб зв'язку, такий як платформа дистанційного навчання, електронна пошта, соціальні мережі, месенджери та телефонні

**Всеукраїнська конференція з проблем вищої освіти
«Екологічно орієнтована вища освіта. Методологія та практика – 2024»
25 жовтня 2024, Харків**

дзвінки. Найбільша відстань в цифровому просторі існує між платформою дистанційного навчання та електронною поштою, які необхідні для формальної комунікації між викладачем та здобувачем освіти, таких як прикріплення завдань, їх обговорення та виставлення оцінок. Наступним рівнем комунікації є соціальні мережі, які можуть бути використані як робоча сторінка або сторінка закладу освіти, спрямована на професійне позиціонування та оперативне інформування про події та заходи. Месенджери, такі як Viber, Telegram, WhatsApp та інші, становлять наступний рівень комунікації, оскільки вони пов'язані з особистим номером. У останні роки робочі групи в месенджерах стали ефективним засобом швидкого зв'язку та оперативного інформування спільноти людей.

В організації відновлення освітнього процесу в Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті (ХНАДУ) в умовах воєнного стану були враховані рекомендаційні положення листа Міністерства освіти і науки України [4]. Освітній процес було відновлено за безпечних умов. Пріоритетом стало саме забезпечення максимально можливої безпеки кожного студента та працівника системи освіти. З цією метою, адміністрація університету ухвалила рішення щодо організації освітнього процесу за дистанційною формою навчання (за погодженням з військово-цивільною адміністрацією). В перші дні відновлення навчання студентів, які були тимчасово переміщені до інших регіонів України або за кордон, необхідно було в стислий термін долучити до навчання у будь-якому форматі за місцем тимчасового проживання. Для цього активно було використано всі наявні електронні ресурси, в тому числі електронні ресурси навчання університету.

На кафедрі хімії та хімічної технології ХНАДУ з метою організації та підтримки спілкування під час здійснення дистанційного навчального процесу в умовах воєнного стану були задіяні різні канали комунікації: сторінки у соціальних мережах, телефонні дзвінки, електронна пошта, месенджери, електронна навчальна платформа «MOODLE» [5]. У ситуації, що склалася при незапланованому переході на дистанційне навчання, відсутності традиційних аудиторних занять та безпосередніх контактів соціальні мережі та месенджери стали важливою складовою в стабілізації процесу навчання. Усі ці засоби допомогли частково компенсувати відсутність безпосередньої взаємодії та живого спілкування між учасниками освітнього простору, дозволили максимально організувати та зберегти активність навчального процесу.

При дистанційному навчанні в екстремальних непередбачуваних умовах найбільш ефективними стали месенджери Viber, Telegram та стрінки в соціальних мережах WhatsApp, [Instagram](#), Facebook, YouTube. Саме завдяки чатам здобувачів освіти із викладачами в месенджерах Viber та Telegram при дистанційному навчанні є можливість заздалегідь планувати види діяльності,

що містить потрібні матеріали та чіткі інструкції, визначати, на якій платформі проходять відеозаняття (Zoom або BigBlueButton). Також, одночасно з повідомленням студенти отримують запрошення на онлайн-заняття або консультацію із зазначенням дати та часу. Крім того, будь-які проблеми (немає звуку, як підключити мікрофон, яке завдання виконується, щоб приєднатися до групової роботи онлайн, якщо підключилися пізніше, тобто у разі будь-якої нестандартної ситуації), які виникали при проведенні занять в режимі онлайн (лекція, лабораторне або практичне заняття, консультація та ін.), використовується функція «миттєве повідомлення», коли викладач чи студенти надсилають повідомлення.

Дистанційне навчання передбачає використання як персональних комп'ютерних технологій, так і електронних підручників. Ці засоби дозволяють забезпечити інтерактивну взаємодію викладача та студента на різних етапах навчання, а також сприяють самостійній роботі студента з матеріалами інформаційної мережі. Для вирішення цих задач при організації навчального процесу в офлайн-форматі з викладання дисциплін хімічного спрямування на кафедрі хімія та хімічні технології ХНАДУ активно застосовуються найсучасніші ефективні технології дистанційного навчання на базі електронної навчальної платформи «MOODLE». Платформа «MOODLE» розроблена з урахуванням потреб освітньої системи. Ця електронна платформа є місцем для зберігання інформації та осередком для спілкування і освітньої взаємодії між викладачем та студентом.

Важливі функції платформи «MOODLE» для дистанційного навчання включають надійність, простий інтерфейс, наявність широкого функціоналу і зручну навігацію. Використання такої платформи дозволяє викладачам ефективно проводити освітню діяльність, включаючи лекції, лабораторні та практичні роботи, консультації та іспити у формі відеоконференцій. Також це забезпечує автоматизований контроль знань і ефективне використання інтернет-ресурсів. Система вивчення освітніх компонентів дисципліни студентами передбачає опанування теоретичного матеріалу під час лекцій та самостійної роботи. Для реалізації навчальних занять існують два основних способи у часі: синхронний та асинхронний. Синхронне проведення лекцій включає класичні лекції або лекції-консультації, що передбачають онлайн-комунікацію. Викладачі, якщо немає можливості працювати на стаціонарному комп'ютері, можуть використовувати мобільний пристрій для проведення занять у системі «MOODLE», завантажуючи заздалегідь підготовлені презентаційні матеріали.

Необхідною особливістю проведення дистанційного навчання в умовах воєнного часу є дотримання правил безпеки, особливо тоді, коли під час онлайн-зустрічей виникає сигнал повітряної тривоги. Розуміючи, що здобувачі освіти можуть перебувати в укриттях протягом певного часу, запропоновано переглядати матеріали в асинхронному режимі на хмарній

платформі ХНАДУ в базі електронної навчальної платформи "MOODLE". Це включає конспекти лекцій, відеодосліди, презентації з прикладами практичних завдань, індивідуальні тестові завдання для перевірки засвоєння матеріалу, рекомендовану літературу та довідковий матеріал.

Незважаючи на ряд переваг, пов'язаних із впровадженням всіх наявних електронних ресурсів, в тому числі ресурси навчання університету, доцільно вказати на проблеми, що виникають при їх використанні. Зокрема, це включає постійну необхідність доступу до мережі, виконання етикету спілкування серед учасників, а також відсутність можливості постійного контролю над використанням соціальних мереж саме в навчальних цілях і інші аспекти.

Список джерел:

1. Освіта України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ, 2022. 358 с.
2. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні: лист Міністерства освіти і науки України від 29.03.2022 р. № 1/3737-22. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86164/ (дата звернення: 07.10.2022).
3. Анічкіна О. В., Романишина Л. М., Авдєєва О. Ю. Організація дистанційного навчання хімії у закладі вищої освіти в умовах військового стану Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – 2022. – Вип. 86/5. – С. 15-20. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.04>
4. Лист Міністерства освіти і науки України від 06.03.2022 № 1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу» (<https://cutt.ly/ASqEtI4>)
5. Даценко В.В., Хоботова Е.Б. Використання системи дистанційного навчання MOODLE для викладання дисципліни «Хімія» у харківському національному автомобільно-дорожньому університеті. Зб. наук. пр. Вісник ХНАДУ 98. – Харків: ХНАДУ. 2022. – № 98. – С. 153–160.